

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԶՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամսաթիվ 30րդ տարեշրջանի (1914 թվական-1915 թվական) բաժնորգրությունը է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԹՈՆԻՍ և Ամսական բաժնորգրությունը է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Նամակ կամ դրամ չի պահանջվում.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

Լ ՏԱՐԻ
ԹԻՒՆԻ

1915 ՄԱՅԻՍ 5 Դ.
(Հ.Տ. 1915 Ապրիլ 22)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրությունը եթէ հարկ համարի, համապատասխան է կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկու. Ե գրութիւնները Պարսկաստանի և Պարսկաստանի չհրատարակուած հեղինակները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միլիական գիրքը 1 ամսով կարժէ. 1 չիւսագիրքը 2 ամսով:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգ. — Տրապիզոնի, Էրզրումի եւ Բիւրսեայի աղետալի վիճակը. — Հայերի ճեղքակալութիւններ Կ.պոլսի մէջ. — Ռուս զօրքանակը Թիւրքիայի սահմանի մէջ. — Հայկական օրեր Պերսիայում. — Կովկասի Հայ կամաւորներին համար. — Թիւրքիայի բողոքական Հայերի նորոգութիւնը ազգայնացող. — Քաղաքական պատճառով մանաւորմ մը Կ.պոլսի մէջ. — Համալսարանական պատերազմը. — Վերականգնողական ջանքերը. — Օւսմանական վրայ. — Ֆինանսական իրադրութիւնը. — Ոսկի-լիւցիւրի ժամանակագրութիւնը. — Պարսկաստան. — Դաւանդուքներ:

Ա.Զ.Դ.

Կը խնդրուի կարգաւ և գրել գիտ. ցող Մշակչի կամ վանկերի երկուստեքը Նոր Արմենիայի խմբագրութեան գրասենեակը (Place Alexandre-Labadié N. 17, au rez-de-chaussée) հանդիպին գէթ մինչև առաջիկայ երկուշաբթի օր, իրենց վերաբերեալ առաջարկի մը համար:

ՏՐԱՊԵԶՈՆԻ, ԷՐԶՐՈՒՄԻ ԵՒ ԹԻՒՐԿԻ ԲԱՆԱԿԻ ԱՂԼՏԱՅԻ ՎԵՃԱԿԸ

Յրանախօս Սիւրի մէջ ամենատարածուած Journal de Genève օրաթերթը հրատարակած է հետևեալ յօդուածը.

Ո՛վ միտքը կը յղենցունէ Հայաստանի դուռները և կովկասեան երկրամասին մէջ շարունակուող պատերազմին վրայ. ո՛վ որոշքան մը գիտէ այդ մասին Այլ սակայն այդ կողմերն է որ մեծ ընդհարում տեղի ունեցած է Ռուսերին և Թիւրքերին միջև և հարիւր հազարաւոր մարդեր շարք մը արիւնհեղ կոտորածով զարնուած են իրար հետ:

Անձամբ մնացած հսկայական ողբերգութիւն մ'է այս, կը գրեն խոփաէն: Ամբողջ արևմտեան Հայաստանը սուգի մէջ է, աւերումներ, կոտորածներ, համահարկ հիւանդութիւններ, թշուառութիւն, խեղճութիւն, խեղճութիւն: Տրապիզոնը, այն անուշիկ Տրապիզոնը որ Ալեքսանդր Կոնստանտին փառքը տեսած է և բնականաբար կոյսութեան քաջայիշ մեղկութեան մէջ կ'ապաստուէ, այդ Տրապիզոնը կ'ապաստուէ զանազան է հիւանդութիւնները կը թողնեն կը փախչեն: Կովկասի մէջ յաղթուած Թիւրք զօրքանակի արիւնհեղութիւնը բնականաբար տեսած են իրենք այս:

տեղ: Ամէն օր ցատոններ շարունակուած են կուրան, այդ վիրաւորուած, յոգնած, թշուառ զօրքեր մարդի չեն նմանիր ալ, մարդկութեան ողբալի մնացորդներ, կը մախքներ են:

Տեղական իշխանութիւնները հաշիւ ըրեր են որ քաղաքը ատենցմէ 8.000 մարդ կրնայ ընդունիլ. բայց հաւանորէն երբեք այդ թիւը չպիտի կրնայ լեցուիլ: Մահը ամէն օր անողոք կանոնաւորութեամբ մը իր պաշտօնը կը կատարէ նորեկներին տեղ բանալու համար: Օրական 100էն աւելի մարդ կը մեռնի: Ժանտարտեղը և ծաղկի հիւանդութիւնը սաստիկ տարածուած են: Գրեթէ ամէն բժիշկներ և զեղազօրներ վարակուած են: Ամբողջ քաղաքին, որ 60.000էն աւելի բնակիչ ունէր, և պատերազմէն ի վեր հոն հասած հազարաւոր վիրաւորեալներին համար 5էն աւելի բժշկիչ չէ մնացած: Առողջական, ախտահանական (désinfectant) նիւթեր չկան ալ: Մօրթի ետք պատճառող ժանտարտեղը (typhus exanthématique) կայծակի արագութեամբ կը տարածուի: Անբաւական կերպով խնամուած վերքերը փութալի (gangrène) կը փոխուին: Անհուն վշտի տեսարան մ'է այդ, սիրտ կտրող տեսարան մը:

Նոր հիւանդանոցներ բացեր են, բայց քաղաքին կեդրոնը, մզկիթներին, դպրոցներին, հիւպատոսարաններին մօտ իտալական հիւպատոսարանը ճիշդ երկու հիւանդանոցներին մէջտեղն ինկած է: Գերմանական հիւպատոսին մէկ աղջկը ժանտարտեղէն բռնուած է: Ետ ընտանիքներ սարսափահար կը փախչին բայց ճանրողութիւնը դժուար է: Հազարակցութեան ոչ մի միջոց կայ: Երկաթուղի չկայ, քան, ծովի ճանքան ալ փակած է թշուառի նաւատորմը որ մերթ ընդ մերթ կուգայ ծովեզերքը կը ոմբակոծէ: Ո՛ր գիւմի, ի՞նչ ճար գտնել ազատուելու համար: Կ.պոլսէն հազար ուղտ զրկած էին կարաւաններին երթեկուծութիւն հաստատուելու համար Տրապիզոնի, Էրզրումի և ներքին գաւառներին միջև: Ատենցմէ 800ը մեռան արգէն հիւանդութիւններէ բռնուելով: Այդ խռոր, անհեթեթ և թանկագին անասունները ճանապարհին վրայ կ'իյնան կը մեռնին և ոչ ոք հող կը տանի. իրենց զիակներ կը մնան այնտեղ և իրենց զարհուրեցիկութեամբ հիւանդութիւնների տարածման կը նպաստեն: Ուրիշ պատուհաս մ'ալ, սովը, կը սպառնայ երկրին: Աւերը կը սկսի պոխտիլ, ինչպէս և սուրճը և շաքարը: Այլ քարիւղ չկայ:

Էրզրումի մէջ որ Տրապիզոնէն 300 հազարով շրջապատուած է, երկրին ներքը, կաշտութիւնը ալ աւելի տխուր է: Նահանգային այդ կեդրոնաւորը հարիւր հազարէն աւելի բնակիչ ունէր, մեծ մասը Հայ: Կառավարութիւնը երբեք հող տարած չէ

այդ քաղաքին. անոր վրայ ուղարկութիւն զարնուած է միայն շինարարական տեսակետով. ամրոցներ չկան և բայց կոյուղիներ (égout) չկան: Քաղաքին բոլորքիքը ներած ջրի լացած ճահիճներ տարածուած են: Էրզրում հիւանդներով և վիրաւորներով ցուած է: Օրական 800 էն 1.000 մարդ կը մեռնի: Կովկասի կողմէն Ռուսիայի վրայ յարձակիլ ուղող Թիւրք զօրքանակի մնացորդները կը գտնուին այդ տեղ և լրջակայները, 350.000 հոգի ամենախեղճ վիճակի մէջ: Ատենցմէ մաս մը, որչափ որ կրնան, երբեմն երբեմն կը ղերկեն դէպի Տրապիզոն. բայց ամէն անգամին ալ հարիւրաւորներ ճանապարհին կ'իյնան կը մեռնին: Սայլերն ու գրաստները չեն բաւեր. հիւանդները կը քաշեցունեն որոնցմէ շատեր յոգնած ճանապարհին վրայ կ'իյնան կը մեռնին և լրջութեամբ կը մնան այնտեղ:

Կովկասի կողմէն մեծ պարտութիւններն յետոյ, որոնք տեղի ունեցան Քեօփիքէօյի, Օլթիի և Սարղամաի մէջ, ուր Թ. զօրքանակը չիւսպատուելով բնակիչ եղաւ, Թիւրքերը յետ քաշուած են ամբողջ ռազմական տեսիլ իրենց կորուստները 60.000 կը հաշուեն: Ազատուած քանի մը հրետանին կեդրոնացուած են Էրզրումի և Էրզինկեանի մէջ: Ռուսերը Էրզրումէն դրեթէ 30 հազարամէթը հեռու կը գտնուին:

Այսպէս համահարակ հիւանդութիւնների տարածման հետ միացած է և թշնամիների գէնքին սարսափը Տրապիզոն արմաւորուեցաւ յունվար 24ին, 28ին և փետրվար 3ին: Քրիստոնեայների թաղերը, ուր հաստատուած են Թիւրքեր իրենց մարտկոցներ, շատ վնասուեցան: Քաղաքին կէտը աւերակ դարձած է և ի միջի այլոց, փոստատունը, վալիին (նահանգապետ) տունը, գաղութի կրօնաւորների բնակարանը, Գերմանիայի և Աւստրիայի հիւպատոսարանները: Յունական թաղին մէջ 300 զոհ: Փախստականները յարձակուում մը տած են իտալական հիւպատոսարանը: Գերմանիայի և Աւստրիայի հիւպատոսները պատրաստուած են շուտով մեկնելու: Գերման և Թիւրք սպայներին միջև անհամաձայնութիւնը բացարձակ ճշմարտութիւն մ'է այստեղ: Առաջին երկու ամիսները շատ բարեկամ էին իրար հետ. բայց երբ յաղթուեցան, իրար վրայ կը նետեն յանցանքը: Թիւրքերը ի սկզբան մեծ ոգևորութիւն ցոյց տալէ յետոյ, հիմա կը բարկանան որ պատերազմի մէջ մղեցին զիրենք առանց բաւական պատրաստութիւնների:

Ռուսերը ռազմաբեմի այս մասին մէջ կատարեալ յաղթութիւն մը տարած են 15.000 զօրք իջեցունելով խոփա նաւահանգիստը: Այդ զօրքեր արգիլեցին օսմանեան բանակի ձախ թէ՛ նահանջը որ

ռուսական երկրամասերի վրայ յարձակած էր և այժմ յետ կը քաշուի: Այդ սոսկալի տեղեր Թիւրքերի կրած աղէտին պատճառ ցոյց կուտան սաստիկ ցուրտը որ տաք երկրներէ եկած զօրքերը կոտորեց: Այդ զօրքանակի մէջ կը գտնուէին անկանոն հրոստիւմներ: Ռուսերն ատենք իբրեւ զօրք չնկատեցին այլ իբրեւ շարագործներ: Ոչ ոքեցին ատենք հիւանդներին և ոչ ալ ձերբակալուածներին հետ դերի պէս վարուեցան: Ռուսական սահմանադիւն վրայ ատենք զօրքած խժըրժութիւնների վրէժն առին: Այդ պայքը պոպուլեկը 20.000 հոգի էին. ամէնքն ալ կոտորուեցան:

Այժմ ալ չեն կուրի: Ռուսերը շատ մօտիկը կը գտնուին և չեն յարձակիր: Համահարակ հիւանդութիւնների սարսափն է որ զիրենց կեցուցած է, իբրեւ պատուար կանգնելով երկու զօրքանակներին միջև:

ՀԱՅԵՐԻ ԶԵՐԲԱՅԱՍՏԱՅԻՆՆԵՐ Կ.ՊՈԼՍԻ ՄԷՋ

Աթէնքէն հեռագրած են ապրիլ 27ին. «Կ.պոլսի մէջ շատ խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան:

400 Հայեր, որոնց մէջ Հայերի պատրիարքական փոխանորդը և Էրզրումի Հայ երեսփոխանը (Տ. Վարդգէս), ձերբակալուեցան իբրեւ մասնակից յեղափոխական համաձայնութեան մը:

Պուքըլէն ալ հեռագրած են մայիս 1ին. «Ռոստիկանութիւնը Հայերի դաւադրութիւն մը երևան հանեց Կ.պոլսի մէջ, 400 հոգի ձերբակալուեցան, որոնց մէջ կան շատ մը նշանաւոր Հայեր, ի միջի այլոց՝ պատրիարքը և Սապալ լրագրի խմբագիր Տ. Քէլեկեան:

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՅԱՍՏԱԿԸ ԹԻՒՐԿԱՅԱՍՏԱՅԻՆ ՄԷՋ

Պետրոգրադէն կը հաղորդեն թէ ապրիլ 23ին և 24ին երկրորդական կարգի ընդհարումներ տեղի ունեցած են զէպի Արդուին տանող ճանապարհին վրայ և Ալաշկերտի հովտին մէջ: Ռազմական կառույցները մասին վրայ ոչ մի փոփոխութիւն չէ նշանակուած:

Ապրիլ 25ին, Օլթիի ուղղութեամբ

մէջ, ծովեզերքի ուս զօրքերը շա-
րունակեցին իրենց յարձակողական
գիրքը: Այսպիսի զօրքեր մէջ,
ուս հեծելազօրքը Գիւրաբերին հեռ
ընդհարում մ'ունեցած և զանաք
ցրուած ու փախուցած է գէպի հա-
րաւ:

Պետրոգրադ, 2 մայիս

Անդրճորոխեան երկրամասին մէջ,
հրացանաձգութիւնը կը շարունակ-
ւի: Միւս ուղղութիւններին մէջ կա-
ցութիւնը անփոփոխ է: Ուժգին փո-
թորիկ մը տեղի տնեցաւ լեռներին
մէջ, ձիւներ կը տեղադրուին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՕՐԵՐ

ՊԵՏՐՈԳՐԱԴՈՒՄ

Պետրոգրադ, 10 (23) մարտի.

Ինչպէս որ իր ժամանակ հաղոր-
դել էի «Մշակին», Պետրոգրադի
քաղաքային վարչութեան կից կազմ-
ված հայապաշտան հայապատ-
յան ձանձորով և եռանդով գործերով
կազմակերպեց մի ընդարձակ ժողո-
վարարութիւն Պետրոգրադում: Մար-
տի 7ին, 8ին և 9ին իսկապէս հայ-
կապաշտ օրեր էին արտօնու: Մայրա-
քաղաքի պատերի վրա ամբողջ 3 օր
ահագին մեծութեամբ տառերով
«ՀԱՅԵՐ» բառն էր կարգադրուած, որ
անօրինակ երեւոյթ էր մինչև հիմա:
Ամբողջ մայրաքաղաքի ժողովուրդը
հրաւիրուած էր իր նուէրներով օգ-
նութեան հասնել: Թիւրքիայի հեռ
պատերազմից փնտրուած հայերին:

Այս հրաւերը կամայականայ անց-
նողի ուշադրութիւնն էր գրաւուած.
բացի դրանից պետրոգրադցիներն այդ-
օրերը նոյն բանը կարգուած էր լրա-
գիրներում, տետրում էր տրամվայի
ապակիներին փակցված և վերջա-
պէս լուծու էր նաև կենդանի ձայնե-
րով արտայայտուած:

Իբրև նախապատրաստութիւն, մի
քանի օր՝ անընդհատ՝ լրագիրներում
հրատարակուած էր մի կոչ, որի տակ
ստորագրել էին քաղաքագլուխ կոմս
Տօլստոյ, Պետական Խորհրդի ան-
դամներ՝ պ. պ. Տադանցեւ, Վասիլեւ
և Աւագով. Պետական Դումայի ան-
դամներ՝ պ. պ. Եֆրեմով, Ե. Կովա-
լեւսկի, Պ. Ն. Միլիւկով, Ա. Շին-
գարեւ և իշխան Մանսրեւ. քա-
ղաքային դումայի իրաւասուններ՝
կոմս Պերովսկի, Պետրով, Սոլովով,
Ս. Ի. Գուշկով, Վ. Կուզմին, Կարա-
վայեւ, Ս. Պրոպայէր («Պրոպ. Վէտ.»-ի
հրատարակիչը), Մ. Ֆեոդորով և Պ.
Չիտեմակով. ակադեմիկոս Ն. Մար-
պրովսկիները: Մ. Բոստովցեւ և
Ս. Ի. Իսխանով. Կ. Պոլսի դեսպանատան
առաջին թարգման՝ Մանգէլչտամ.
Լ. Լուտուգին («Բօլնո. Լիւն. Օպը.»-ի
փոխնախագահ) և տիկին Ս. Մ.
Բոստովցեւ (պրոֆէսորի կինը):

Հազարաւոր հայեր, — ասլած էր
այս կոչում, — ձերեր, կանայք և
երեխաներ, տանջվում են վրիժա-
նութիւնից, աւարառութիւնից և
բռնութիւններից՝ իրանց դարաւոր

թշնամի թիւրքերի կողմից... Մեծ ք-
պարտաւոր և ինքնապաշտպան
բանց ցեղակիցներն արել են և ա-
նում են՝ ինչ որ կարող են, բայց
կարիքը շատ մեծ է... Պետրոգրադի
քաղաքացիները, օգնելով Գիւրաբերին և
Խալաթապիսին, մեր եղբայրներին...
Թող մեծ Ռուսաստանը մի անգամ
ևս ապացուցանէ, թէ նրա սիրտը
քնքշել է և սիրազեղ. թէ իր սահ-
մանների մէջ ապրող բոլոր ժողո-
վուրդներին նա սէր և խաղաղու-
թիւն է բերում, և նեղ ժամանակնե-
րին օգնութեան ձեռք է կարկառում
նրանց:

Բացի այս կոչից՝ բազմաթիւ հա-
մակրական յօդուածներ երևացին
լրագիրներում: Այս յօդուածներից
երկուսն առանձնապէս ուշադրութեան
արժանի էին. մէկը պրոֆ. Բոստով-
ցեւիինն էր «Պրոպ. Վէտ.»-ում, որը
տաշարժ և ուժեղ, միւսը Պ. Միլիւ-
կովինը, «Բէլլում», հմտալից ըստ սո-
վորականին, ուր կաղէտական կու-
սակցութեան պարագլուխը անհրա-
ժեշտ է համարում, որ ոչ միայն հա-
սարակութիւնը, այլ նոյն ինքն պե-
տութիւնը օգնէ հայ փախստական-
ներին:

Երեքօրեայ ժողովրդական հանգա-
նակութեան անդուլթեան համար
յանձնաժողովը ոչ մի ջանք ու միջոց
չէր խնայել: Գործակցութեան էին
հրաւիրել քաղաքի մէջ յայտնի ան-
ձինք, այդ և կին, զանազան ազգե-
րից, ուս, լեհացի, հրէայ, վրացի
և այլն: Ահագին մայրաքաղաքը բա-
ժանված էր 17 շրջանի, ըստ քաղա-
քամասերի, և ամեն մի շրջան ու-
նէր իր մասնաժողովը ու նախագահը:
Կենտրոնական բիւրօն տեղաւորվել
էր Նեւսկի պրոպայէտի վրա, մի
յարմար բնակարանում: Կենտրոնա-
կան բիւրօնում գործում էին ուս, լեհ,
հրէ, հրէայ և հայ տիկիներ ու պա-
րոններ և ուսանողութեան ներկայա-
ցուցիչներ, որոնց մէջ էին գլխաւոր
յանձնաժողովի անդամներից տիկ-
նը. Սորիբէգեան, պրոֆ. Բոստով-
ցեւ և զանազանք՝ պ. Յակ. Ղու-
կասեան: Շրջաններից յիշեմ մի քա-
նի կարևորագոյնները. 1) Ալմիրալ-
տէյսկի շրջանը գտնվում էր տիկին
Պրոպայէրի նախագահութեան տակ,
անկից ունենալով բազմաթիւ գոր-
ծողներ օտարազգի յայտնի անձե-
րից. 2) Ալեքսանդր-Նեւսկի շրջա-
նի նախագահուհին էր տիկին Ժու-
կովսկայա, որի օգնականներն և օգ-
նականուհիները մեծ մասամբ լեհա-
ցիներ էին, իր նման. 3) Վասիլեւս-
կի կղզու շրջանի նախագահուհին
էր տիկ. Սուլթան-Շահ. 4) Վերօրգի
շրջանի նախագահուհիներն էին տիկ-
նը Լըբուրգէ և Նօբէլ. 5) Կազանսկի շրջ-
անի նախագահուհին էր տիկին
Սկրիբուլով (ժովակալի ամուսինը) և
այլն: Միւս շրջանների կառավարիչ-
ները հայեր էին, տիկնայք Ղուկա-
սեան, Տիգրանեան, Վարդանեան,
Բօղդանեան, Տեր-Յակոբեան, պ.
Բաբայեան և այլն: Չէին մոռացել

նաև մերձակայ Յարսկոյէ-Սէյո. քա-
ղաքը, ուր բնակվում է կայսերական
Գերդաստանը: Այդ շրջանի կառա-
վարին էր պրոֆ. Վ. Վ. Սիպովսկի:

Մարտի սկզբից բոլոր այս շրջան-
ների մասնաժողովները տեղաւային
գործունէութեան մէջ էին, և մարտի
7ի առաւօտեան, ամեն աղբի և կրօ-
նի հարիւրաւոր օրիորդներ և երի-
տասարդներ, գանձանակի տուփերը
վզերից կախած և բարեգործական
նշանակների վաճառները ձեռներում
բռնած շրջում էին բոլոր ժողովները:
Ամբողջ երեք օր անընդհատ լուծու
էր նրանց կոչը՝ նուէր տուէք յո-
գուտ հայ փախստականների՝ նրանք
ամեն տեղ էին. արամիայներում,
խանութներում, բանկերում, պետա-
կան և հասարակական հաստատու-
թիւններում, հիւրանոցներում, թատ-
րոններում և այլ ժողովրդատեղիներ-
ում: Բացի նրանցից, քաղաքի ա-
մենաբանուկ կէտերում սեղաններ էին
դրված, ուր նստած էին և անցնող-
ներին յիշեցնում էին նոյնպէս՝ «նը-
ւէր յօգուտ հայերին»: Ժողովուրդը
ընդհանրապէս համակրական վերա-
բերմանք էր ցոյց տալիս և իր լու-
ման գլուխ տուփի մէջ, որի փոխա-
րէն ստանում էր բարեգործական
թղթեայ նշանակն, որի վրա տպված
էր քանդակաձև հայկական խաչը
կանաչ ներկված, իսկ երկու կողմը
կարմիր հիւնքի վրա սպիտակ տառե-
րով գրված առսերէն «Պետրոգրատ
Արմեանում»: Բացի դրանից, ծախ-
վում էին նաև պատշաճաւոր բացիկ-
ներ (carte postale):

Եւ ահա 3 օր այս հայկական նը-
շանակը տիրող էր հանդիսացել այս
տեղ ժողովներում, տներում և հա-
սարակական վայրերում: Խաչը նիւ-
կայացնում էր ջարջարուած հայերից.
նա դարձել էր հայկական ազգային
խորհրդանիշը (էմբլէման)... Բայց
Պետրոգրադի եղանակը համաձայն
չէր, որ այս խաչի առևտուրը մեծ
ծաւալ ստանար, և նա իր գծագրութիւ-
նը ցոյց տուեց առաջին իսկ օրից
ձիւն ու բուքով, որ սաստիկ խան-
դարում էր թէ անց ու դարձին և
թէ նուիրատուութեան անդուլթեան:
Մարտի 8(21)ին, կիրակի օր, հա-
մեմատաբար լու էր եղանակը, հե-
տևաբար և գոյժն աւելի անդաւայց
մարտ 9ին, երկուշաբթի օր, որ իբր
թէ դարձան առաջին օրն է, առաւօ-
տից այնպիսի յորդ ձիւն սկսեց բըր-
դել և այն էլ հողմախառն, որ շու-
տով ամեն անկիւն ձիւնով լեցվեց և
անց ու դարձը բոլորովին դժուարա-
ցաւ: Անձնանուէր բազմաթիւ հայ և
օտար հանգանակողների յուսահա-
տութիւնը չափ չունէր. վերջին օրն
էր և ոչ ոք այդ եղանակին տրամա-
դրութիւն չէր ցոյց տալիս ոչ նրանց
կոչը լսելու և ոչ էլ նրանց տուփին
մօտենալու: Ճիշդ այդ ճգնաժամին
հայոց օգնութեան հասաւ Պերեմիշ-
լը. Կէսօրին կենտրոնական բիւրօյին
հեռախօսով տեղեկութիւն հասաւ
բարեկամ խմբագրութիւններից, թէ
Պերեմիշլը անձնատուր է եղել: Այս

անակնկալ համբաւն անմիջապէս հա-
ղորդեց հանգանակողներին, որոնք
նոր օյժ ստանալով իբրև նախեր-
գանք իրանց կոչերին սկսան աւե-
տել Պերեմիշլի գրաւումը. և ահա
ժողովուրդը այդ մեծ լուրը նրան-
ցից լսելով ուրախանում և նրա փո-
խարէն իր նուէրն էր տալիս հայկա-
կան գանձանակին: Նստ բարի ուս,
ներ իսկոյն երեսները խաչակնքում
էին, շնորհակալութիւն յայտնում և
իրանց լուման գլուխ տուփի մէջ:
Չիւնն ու բուքն այնու ամենայնիւ
մինչև երեկոյ շարունակեցին իրանց
խանդաբիչ գործը:

Փողոցային ժողովարարութիւնը
համեմատաբար և ընդհանրապէս քիչ
արդիւնք է տալիս, որովհետև ար-
ժաթէ և պղնձէ դրամներ է միայն
հաւաքում:

Բացի դրանից, գրեթէ ամեն օր լի-
նում են այդպիսի ժողովարարու-
թիւններ զանազան համակրելի նը-
պատակների համար:

Բարեբաղդաբար մեր շրջանային
կարգադրիչները դրանով չէին բա-
ւականացել:

Ուրիշ էական միջոցներ ևս ձեռք
էին աւելի, նախ՝ դիմել էին զանա-
զան առևտրական հաստատութիւն-
ների և մասնաւոր անձերի և նրան-
ցից որոշ գրամական նուէր ստացել.
երկրորդ՝ ճաշարաններում և թատ-
րոններում կամ անձամբ և կամ
գերատանուհիների միջոցով հան-
գանակութիւն էին արել և վեր-
ջապէս յատուկ կօնցէրաններ էին
կազմակերպել: Այս թուուցիկ կօն-
ցէրանների գաղափարը յղացողն
և իրականացնողը տ. Պրօպայէրն
էր, որ թէ անձամբ և թէ
այլ բարեկամների միջոցով համոզել
էր այստեղի ամենայայտնի երգիչ
ու երգչուհիներին և երաժիշտներին
այդ 3 օրը ձրիաբար բեմ դուրս
գալ առաջնակարգ թատրոններում և
հանգիստականներից նուէր հաւաքել
«ի նպատ փախստական հայերին»:
Այդպէս էլ եղաւ, Ամենից փայլունը
Աստորիա հիւրանոցի դահլիճում գըր-
ված *souper fleurie* (ժողկեալ ըն-
թրիքն) էր, որի ժամանակ երգում
էին ի միջի այլոց Թիֆլիսին ծանօթ
երգիչ և երգչուհիներից շատերն,
ինչպէս տ. Բընէ Ֆիգնէր, վան-
Բրանդ, Մօզէլսին, Բրօնսկայա,
Կամիոնսկի և այլն: Մասնակցում
էին նաև հայ արտիստներ՝ տ. Տէ-
րեան-Ղորղանեան, Սիւզան Մաղա-
քի: Աննէնկովա և պ. Սիլիւստի, Մաս-
նակցողների մէջ կան նոյնպէս ար-
քունի թատրոնների գերասան, դե-
րասանուհիներ և թատերասէրներ:
Մարտի 7ին և 8ին «Արջը» (տեղիս
ամենալաւ և ամենասուղ ճաշարան),
Աստորիան և Եւրօպական հիւրանոցի
ճաշարանը՝ թէ նախաճաշին, թէ
five o'clock ին (երեկոյեան թէյ) և թէ
8-9 1/2 ժ. ճաշի ժամերին իրանց բե-
մերը զինել էին յօգուտ փախստա-
կանների, որոնց համար գեղարուես-
տի ներկայացուցիչներն սիրայօժար

ծառայելու էին իրանց տաղանդը, կային նրանց մէջ այնպիսիները, ինչպէս տ. Վառլամովա, որ օրը 2.3 անգամ երևում էին զանազան բեմերի վրայ և առատօրէն նուէր հանձնակում յաճախողներին: Մեծ կենցեղ տարվեց նաև հաղորդակցութեան ճանապարհների ինժեներներին ընդարձակ դաշինքում, որի զուտ արդիւնքն եղաւ մօտ 2.500 ր.: Տիկին Պրօպագերի կազմակերպած կենցեղաներից ստացվեց 6.000 ր.: Այստեղի ամբողջ հայ գաղթական նութիւնը, մանաւանդ տիկիներն ու օրիորդները և մանազիտական բարձրագոյն դպրոցների ուսանողները (բայց առհասարակ ոչ համալսարանի), այդ 3 օրերը հողով մարմնով նուիրված էին այս հայրենասիրական բարեգործական գործին:

Վերջնական հաշիւը դեռ պատրաստ չէ, բայց անկասկած է, որ արդիւնքը անող է: Բայց ինչ որ էլ լինի նիւթականը, բարոյական արդիւնքը շատ աւելի է քան նիւթականը, որովհետեւ այս հայկական օրերը ապացուցեցին, որ Պետրոգրադի ժողովուրդն, սկսած բարձր խաւերից մինչև հասարակ դասակարգը, անկեղծ համակրութիւն են ցոյց տալիս մեր նպատակին և զնահատում են այն զոհաբերութիւնն, որ հայ ժողովուրդն արել է և անում է ուսումնական հետ միասին ընդհանուր հայրենիք Ռուսաստանի յաղթանակի համար:

Մեր կողմից էլ ամենախորին շնորհակալութեան արժանի են ինչպէս Պետրոգրադի քաղաքացիներն և քաղաքային վարչութիւնն՝ իրանց նախաձեռնութեան և անկեղծութեան համար, նոյնպէս և բազմաթիւ ուսուցիչներն և այլ քեզերի ներկայացուցիչներն, որոնք ձիւնի և բութի մէջ, դիշերը ցերեկի հետ խառնելով ամեն ջանք դործ դրին պատերազմի աղէտներին ենթարկված տասնեակ հազարաւոր հայերի վիշտն սիրով, յուսով և կորուստը դարմանելու համար, ըստ չափու կարողութեան:

ՍԱՐԳԻՍԻԱՆ
(Մշակ)

ԿՈՎԱՍՍԻ ՀԱՅ ԿԱՄՍՈՐՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս կը տեսնուի «Արմէնիա»-ի տոյն թուի 4րդ երեսը, առաջիկայ մայիս ամսի 16ի կիրակի օր «Մասիկա»-ի ընդարձակ սրահին մէջ հանդէսներ կայացում մը պիտի տըրւի ի նպատակով հայ կամաւորներին: Հանդիսականներն իրենց ներկայութեամբ ոչ միայն գէթ փոքրիկ նպատակ մը անձնազոհ հայ կամաւորներին հասուցած և միանգամայն Մարտիկի մէջ հայերէն լեզուով թատերական ներկայացումներ տրուելը քաջաբերած պիտի լինին, այլ և իրենք ալ շատ հաճելի և յիշատակու-

թեան արժանի ժամանց մը պիտի վայելեն ինչպէս գումարի մը փոխարէն: Մեր ստացած տեղեկութեան համաձայն, պաշտօնական անձեր ալ ներկայ պիտի գտնուին այս հայկական հանդէսին և տարակոյս չունինք թէ ամէն դասակարգի հայեր իրենց ընտանիքներով մէկտեղ հոն ներկայ գտնուելով պիտի ցոյց տան փայլուն կերպով թէ հայերն ալ գիտեն Ֆրանսացիներին պէս անխտիր ամէնքը համերաշխ և միասիրտ ներկայանալ երբ իրենց ազգային հայրենիքի ձայնն է որ զիլ է ո կը կանչէ:

ԹԻԻՐԲԻԱԻ ԲՈՂՈՒՔԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԻ ՆՈՐԱՆՏԻՐ ԱԶԳԱՊԵՏԸ

Թիւրքիաի բողոքական հայերի ազգայնական ընտրութիւնը որ ժամանակէ մ'ի վեր կը ձգձգուէր զանազան պատճառներով, վերջերս կատարուեց և ազգայնական ընտրուեց Բուրսայի քաղաքի շրջանի Պ. Պէրմեան, որ Այնթապի կեդրոնական դռնէն ուսուցչական է:

Կըսուի թէ Բողոքականներին նորընտիր ազգայնականը հայ ազգի մեծամասնութեան ու հայաստանեայց եկեղեցիին հետ սիրալիր յարաբերութիւններ ու համերաշխ գործակցութիւն մշակելու փափաքով անձնաւորութիւն մ'է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՆՈՎ ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՄԸ Կ'ՊՈԼՍԻ ՄԷՁ

Սալոնիկէն ապրիլ 27ին հեռագրուած է Ֆրանսական թերթերին: «Կ.պօլսի պատերազմական նախաբարութեան պաշտօնատան մէջ կատարի մը տակ խոշոր ուսմբ մը գտնուեցաւ որ ժամացոյցի մեքենայի մը պէս լարուած էր և պիտի պայթէր այն խորհրդակցութեան ժամին որ նոյն օր տեղի պիտի ունենար մասնակցութեամբ Լեւոն Բաշաբեկի և Գերմանացի զօրավարներ Լիման Ֆոն Սանտէրսի և Ֆոն տէր Կոյց Բաշաբեկի նախաբարութեան պաշտօնատան ծառայողներէն շատեր ձերբակալուեցան իբրև կասկածելիներ: Գերման ոստիկանութիւնը կը կարծէ թէ երիտասարդ-թիւրքերին և Գերմանացիներին դէմ ուղղուած քաղաքական լուրջ կազմակերպութեան մը առջև կը գտնուի: »

Այս դաւադրութեան զրոյցը պէտք է վերապահութեամբ միայն ընդունել որովհետեւ յաճախ պատահած է որ այդպիսի դաւադրութիւններ կեղծուին, պատրուակ մ'ունենալու համար հակակարծիքները խմբովին ձերբակալելու:

ՀԱՄԵՐԻՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Գերմանացիներն ամենին խտրութիւն չեն դնել իրենց նպատակին հասնելու միջոցներին մէջ: Վերջերս հեղձուցիչ կազ-

միւնելով օդին մէջ՝ յարձակեցան Տիքմիսի կողմը Ֆրանսացիներին վրայ և որովհետեւ Լա Հէյի մէջ բոլոր տէրութիւններէն, ի թիւս որոց և Գերմանիայէն, ստորագրուած դաշնագրով յատկապէս արգիւտած է այդպիսի շնչապառ ընդ կազի զորածուծները պատերազմի առնել, Ֆրանսացիներն յանկարծակի եկած յետ քաշուեցան չեղուելու համար, որով Գերմանացիները քիչ մը յառաջացան: Բայց Ֆրանսացիները չուտով պատրաստուեցան այդ կազին դէմ զիրենք պաշտպանելու գիտական միջոցներով և յաջողեցան սաստիկ յարձակումով ոչ միայն վերադարձել իրենց կորուսած տեղը, այլ և աւելի յառաջանալ:

Գերմանացիներ յետոյ Պէրմեան և Անգլիացիներին վրայ ալ փորձեցին յարձակիլ խեղդիչ կազ սփռելով, բայց անոնք արդէն իմացած և նախապատրաստուած լինելով, Գերմանացիներին այդ կրկին փորձը յաջողութիւն չունեցաւ և շարաշար յաղթուելով յետ քաշուեցան:

Պէրմեան մէջ դաշնակից զօրքերը յառաջանալու վրայ են Գերմանացիներին կատաղի լանքերին հակառակ:

Կալիթուրի թերակղզին ի՞նչ անգլացի և ֆրանսացի զօրքերը հետգնտէ կը յառաջանան, շնայելով Թիւրքերի յամառ և ուժեղ դիմադրութեան: Բազմաթիւ թիւք զօրքեր գերի բռնուած են:

«ԼԷՈՆ-ԿԱՄԱԿԵԹԱ» ՅԱՐԱՆԱԽԸ ԸՆԿՂԱՄԸ

Ֆրանսական «Լէոն Կամպէթա» զրահապատ յաճախը որ մի քանի ամիսներէ ի վեր ուրիշ նաւերի հետ միջոցով Ադրիական ծովին մէջ կեցած և պաշարած էր աւստրիական նաւատորմիը, անկէ մեկնելով Մալթա երթալու դաժմ միջոցին, Օթրան թիւ բացերը, ապրիլ 27ի գիշեր ժամը 1 1/2ի տեսներ աւստրիական ընդծովեայ մը գաղտնաբար եկաւ և երկու ծովաուսմբ (torpille) արձակեց անոր վրայ: «Լէոն Կամպէթա» մի քանի վայրկեանի մէջ ընկղմեցաւ իրեն հետ ծովին յատակը իջեցունելով 600ի չափ նաւապներ սրնք «Կեցցէ Ֆրանսան» ազգակերով ծովասոյղ եղան: Երբ մօտակայ իտալական նաւեր և նաւակներ իմացան դէպքը, օգնութեան փութացին բայց հազիւ 136ի չափ մարդ ազատել կարելի եղած է:

Այդ գոյժը բնականապէս մեծ տխրութիւն պատճառեց Ֆրանսայի մէջ, բայց յուսահատութիւն ոչ բընաւ:

ՍԵԻ ԾՈՎԻՆ ՎՐԱՅ

Ռուս դորիիւններ ապրիլ 18ին և 19ին թիւրքական տասը չոգենաւներ ընկղմած են որոնք միւրքներով բռնաւորուած էին: Գորբիւնաւերն այնուհետեւ մօտեցան Արխանգելսկին և ռաբակոնցին թիւրքական դիրքերը: Այդ ռաբակոնցի պանական երկիւղ ձգեց թիւրք զօրքերին մէջ:

— Պետրոգրադէն հեռագրած են

ապրիլ 27ին: «Առաւօտեան ժամ 6ին, Սե ծովի պատերազմական նաւատորմը մօտեցաւ Վոսկոբին: Ժամը 8ին, նաւերն սկսան իրենց մեծարեան թնդանթներէն կրակ արձակել թիւրքական ամրոցներին և թնդանթներին վրայ: Նուաւ տորմը յաջողութեամբ ռաբակոնցի գաղտնիքի և Երուսաղիմի երկու ամրոցները և զաւադատի և Մաճարի երկու ամրոցները: Տեսուեցաւ որ ռաբակոնցիներն հետեանքով պայթուցիկ տեղի ունեցան ամրոցներէ մէկին մէջ:

Վոսկոբի նեղուցին մէջ գտնուող թիւրք մարտանաւերը թնդանթի բռնուելով ստիպուեցան յետ քաշուիլ: «Թորկուտ» զրահաւորը թնդանթ արձակեց մեր նաւերի դէմ բայց ապարդիւն կերպով: Թշնամի դորիւնաւերն որոնք յառաջացան, չուտով յետ քաշուեցան ուսումնաւերի կրակին առջև: Ջրային օդանաւերի ըրած զննութիւնները հաստատեցին ռուսական նաւաբաժնի թնդանթներին նշանաւորութեան ճշդութիւնը: Թշնամիներ ճիշտաւ նինքնը անյաջող կերպով փորձեցին թնդանթի բռնել մեր օդաչուները: »

ՖԻՆԼԱՆՏԻԱԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գորէնհակէն հաղորդած են ֆրանսական թերթերին հետեւեալը:

Ֆինլանտացի սպայներն այնքան լաւ վարուած են պատերազմին մէջ և ռազմագիտական այնպիսի յատկութիւններ ցոյց տուած են որ նիկոլա մեծ դուքսը Յարին խորհուրդ տուեց է վերահաստատել ֆինլանտական զօրաբանակը, նոյն իսկ ուսուցչաբանակի օգտին համար: Յարը նախ վարանած երեցեր է, բայց իր վերջին այցելութեան միջոցին ֆինլանտիայի մէջ գտած չքեղ ընդունելութիւնը համոզեց է զինք նիկոլա մեծ դքսի խորհուրդն ընդունելու:

«Կըսուի նաև թէ Յարը ֆինլանտիային նորէն պիտի տայ այն Սահմանադրութիւնը որ մինչև 1898 կը վայելէր ան: »

ԱՆԳԼԻԱՅԻՆԵՐԻ ՅԱՌԱՋԱՆԱԼԸ ՄԻՋԱԳԵՏՔԻ ՄԷՁ

Անգլիացիները Պատրիկ տիրելէ յետոյ, անգործ կեցած չեն քայլ առ քայլ դէպի Պաղատա կը յառաջանան և Միջագետքի վրայ իրենց տիրապետութեան հիմքը կը դնեն: Շայպաի կռուին մէջ թիւրքերի կողմէն մեծածնների թիւը 2.500ի կը հասնի: Գերի բռնուած 1.500 թիւք զօրքերը, որոց 6ը սպայ, Պատրա տարուած են: Թիւրքերը շարաշար յաղթուելով այդ կռուի մէջ, խառնի խուռն փախած են: Անգլիացիներն ապրիլ 17ին Նաքքալան ալ գրաւեցին: Թիւրքերն այժմ փախած հեռացած են դէպի խամսիտի հիւսիսակողմը, Պատրաէն գրէթէ 90 մղոն հեռուն:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Սպահանքն կը հաղորդեն ապրիլ 22ին. «Թիւրքերը օգտուելով տեղական իշխանութիւններէ անփութութենէն և գերմանացի զինեալ ոստիկաններէ աջակցութենէն, գըրգըրելի գիրք մը բռնած են. գերմանիայի նոր հիւպատոս Տ. Չիւկէր և տեղակալ կրէզինկէր, որոնք Թիւրքիայի ճանքով այստեղ կուգան, իրենց ճանապարհի վրայ գաղափար կը տարածեն սուրբ պատերազմ հրահրողական Ռուսիայի և Անգլիայի դէմ. Չիւկէր կը տարածեն թէ բոլոր ցեղերն (այլիք Թիւրքիայի կողմը բռնած են արդէն. Տ. Չիւկէր Բիւժէն Սպահանքը ողորդած է տպագիր յայտարարութիւններով որոնք կը բռնեն թէ Պարսկաստանի անդիական և ուսական հիւպատոսները փախած են և կը յարեն թէ կողակներն ու սիփայիներն ապաստանած են Թիւրքական հիւպատոսարանին մէջ. կառավարութիւնն անկարող է գաղափար Անգլիայի և Ռուսիայի դէմ յարուցած այս շարժումը. գերման. Թիւրքական կուսակցութիւն մը կազմած է»

— Թէհրանէն եկած լուրերին նա. յիշով, Թիւրքերը կը շարունակեն իրենց յարձակողական ընթացքը դէպի Քիրմանշահ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԶԱՆԱԶԱՆ ՀՐԱՏԱՐ ԼԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընտիր Հայկազունք պատկերազարդ. Գ. տպգր. 2 ֆ. և 50 անդմ. (3 ֆր.)

Պող եւ Վիքթորի (Սիրազեղ սրտաշարժ պատմութիւն մը որ ֆրանսերէնէ թարգմանուած է գրեթէ ամէն լեզուի, ինչպէս և հայերէնի թէ՛ գրաբար և թէ՛ աշխարհաբար և զանազան անձերէ: Մեզ մօտ ծախու գտնուածը Աստուածատուրեան Մանուկ պէյի աշխարհաբար թարգմանածի Գ. տպագրութիւնն է, պատկերներով զարդարւած 1 ֆր. և 20 անդմ. (1,40):

Եզովբոս (Թոյն երեւի առակախօսին կենսագրութիւնը և իր 300է աւելի իմաստալի, դրօշմանոց և կրթող առակները կը պարունակէ: Ամէն մէկ առակի վրայ անոր բարոյական իմաստը գրուած է թէ՛ գրաբար և թէ՛ աշխարհաբար երկու տող ոտանաւորով, առակին տակն ալ աշխարհաբար գրուած խրատական բացատրութիւն մը և գրաբար 8 տող ոտանաւոր: Առակները բացարձակ բազմաթիւ պատկերներով զարդարուած է: Կը բաղկանայ 540 երեսներէ, բայց ի պատկերներին յատկացուած երեսներէն Գ. տպգր. 2 ֆր. և 30 անդմ. (2,60):

Հ. Գ. Զարբանէյեան Պատմութիւն հայկական տպագրութեան. սկզբնաւորութենէն մինչ առ մեզ 1,30 (1,50):

ՏԵՐՈՒՆ—ՆՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՐԿԱՆԵԱՆ

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն Տպարան Մ. Փորթոպեան
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi

ԱՆՆԱԹԵՐԱՑ ՀՈՆԴԵՍ--ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի ՆՊԱՏ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿԱՄԱՌՈՐՆԵՐՈՒՆ

(AU PROFIT DES VOLONTAIRES ARMÉNIENS DU CAUCASE)

Սարգուստ Մարտէլի Հայ Թատերասիրաց Խումբի կողմէն
Հովանաւորութեամբ Մարտէլի և Կովկասի Հայ Կամաւորներուն Նպաստող Կոմիտէի
Տեղի պիտի ունենայ 1915 յայտ 16ին կիրակի կէսօրէ վերջ, Սալօն Մասիլիա, Արսէնալ փողոց, Թիւ 1
(Salons Massilia, rue de l'Arsenal, N. 1)

Բացում Սալօնի
Ժամը 2ին

Բացում նախագահէ
Դաշնակ
Արտասանութիւն մը (Դամառ-Քաթիպէն)
Բանախօսութիւն

Ա. ՄԱՍ

Գ. Յ. Սահաթեան
Օր. C. Laugier
X
Գ. Մ. Փորթոպեան

Սկիզբ հանդէսի
Ժամը 3ին

Բ. ՄԱՍ

Ա. Շիտանեանի

ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Թատերասաց Յեղափոխական կեանքի
Երեք արարով

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

Անդրանիկ	Գ. Ա. Աթանասեան	Ա. Քիւրտ	Գ. Մ. Պատուրեան
Վահան	Գ. Գ. Զամարեան	Բ. Քիւրտ	Գ. Վահրամ
Դրդօ	Գ. Գ. Գրիգորեան	Պահակ	Գ. Մ. Տօլարեան
Սոնա	Օր. Հ. Փորթոպեան	Ա. պահակ	Գ. Մելքոն
Ռէս Մէլօ	Գ. Ե. Թորոսեան	Բ. պահակ	Գ. Պետրոս
Առաջնորդ	Գ. Ե. Դաղթացեան	Տօնիկ աղա	Գ. Երուանդ
Հայ մը	Գ. Ենովք	Պառաւ	X
Հիւանդապահ	Գ. Գ. Հոնդեան	Ծեր	Գ. Գասպար

Հայդուկային Խումբ և այլն:

ԳԱԻԱԹ ՄԸ ԹԵՅ

Խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն, մէկ արարով

ԱՆՁԻՆՔ

Արման (Գոնթ)	Գ. Էօպէկեան
Դարուլին (Գոնթէս)	Օր. Է. Իւթիւճեան
Ֆրէտէրիք (սպասաւոր)	Գ. Լեոն Զպուքեան
Էդիէն (լրագրավաճառ)	Գ. Երուանդ Թորոսեան

Ծանօթութիւն. — Տոմարները կը ծախուին ձեռքէ, Գ. Յ. Պաթեանի վաճառատունը (Rue de la Guirlande, N. 22) և Ներկայացման օրը Սալօնի կիշէն:

Տեղերու գիններն են — Ա. կարգ 3 ֆր., Բ. կարգ 2 ֆր., Գ. կարգ 1 ֆր.: Հանդէսներկա. յացումը կարելի եղածին չափ փայլուն անցնելու համար ոչ մի լանք չէ խնայուած:

Տիգրան Զեկիւրեան. ՎԱՆՔԸ (Վարդապետի մը օրագիրը): Տպագր. Օ. Արգուման Գին 10 գրու. (2 1/2 ֆր.): Ստանալու համար գինը Մարտէլի Արմանիայի խմբագրութեան

(Տ. Զեկիւրեան այս գրքով ոչ միայն երիտասարդ հասակների մը իր ձեռագիր պատկերը կը ներկայացունէ, այլ և հօգեւորութեան վերաբերեալ և այլ հեռադրարարութիւններ կը շնորհակալ ընէ:

զինակը լաւ զննած և ուսումնասիրած է բնութեան զեղեցիկութիւնները. բնական տեսարանների կենդանի գոյներով նկարազարդութիւնները տեղ տեղ վերին աստիճանի հիմնալի են որ գրագէտին հետագոտող մտքի ու կրեատիւթեան բարձրութիւնը ցոյց կուտան: Գրելու ոճն ալ լաւ էր ընտիր հայերէնով և կարճ ու ամփոփ նախադասութիւններով

Խորհուրդ կուտանք մեր ընթերցողներին

կարդալ այս գիրքը որ գրագիտական նշանակ ունեցողներին գրական վայելք մը ընթերցելու տալէ զատ՝ ամէն ընթերցողներին ալ օրոճալու նիւթեր կուտայ ինչ ինչ խնդիրների վրայ):

SETH. J. M. MESOVP History of the Armenians in India (from the earliest times of the present day). 5 fr. (5. 50)